

(Verschenen in Woord&Dienst juni 2007)

Zonder schuld

De Schrift legt zichzelf uit, zeggen de reformatoren. En zo is het ook in het evangelie naar Matteüs. In de vijfde bede van het Onze Vader gaat het over schuldvergeving. Vanuit de grondtekst komen we tot de vertaling: 'Vergeef ons onze schulden zoals ook wij vergeven hebben onze schuldenaren'. Dat 'zoals wij vergeven hebben' roept vragen op. Hoe moeten we dat nu verstaan? Om een antwoord op die vraag te krijgen vertelt de evangelist ons verderop in zijn evangelie een verhaal, waar nog eenmaal het woord 'schuldenaar' voorkomt. Het is de gelijkenis van de koning als richter (Mat. 18: 23-35). Een opmerkelijk verhaal met volop rabbijnse humor. Het is het verhaal van een dienstknecht die een onbetaalbare, buitenproportionele schuld heeft die hij nooit zal kunnen betalen. In dat verhaal zien we hem voor zijn koning liggen. Hij schreeuwt om lankmoedigheid en met ongekende overmoed belooft hij *alles* te betalen. Voor de lezer is direct duidelijk dat hij dat nooit zal kunnen waarmaken. In die dienstknecht komt een mens aan het licht die geen leven heeft. In hem gaat het om iemand die volstrekt verloren is. Dat hij alles in zijn leven kwijt is wordt hoorbaar in wat zijn heer beveelt: hij moet worden verkocht en zijn vrouw en zijn knechten en alles wat hij heeft. Dat is zijn situatie. Hij heeft werkelijk niets meer. Maar dan horen we wat er met die heer gebeurt. Hij wordt innerlijk met ontferming bewogen, hij wordt innerlijk beroerd door ontferming. Een aanduiding die de evangelist reserveert voor de Messias zelf. En deze innerlijke ontferming wordt zichtbaar in dat hij hem vergeeft. En het is alsof de evangelist ons even aankijkt, denkend aan die vijfde bede van het Onze Vader. Zo gaat het er in dat koningschap van de Messias aan toe. In die sfeer is de schuld uitgebannen en als je in zijn nabijheid komt ligt dat alles dus ook achter je. En als die dienstknecht vervolgens zijn mededienstknecht tegenkomt, die hem een luttel bedragje schuldig is, ligt het natuurlijk voor de hand dat deze meegeniet van die royale vergeving die hem te beurt is gevallen. Maar wat doet die dienstknecht? Hij grijpt hem bij zijn keel, ontnemt hem zijn levensadem en zet hem vast in de schuld die hij hem betalen moet. Een onmogelijk contrast wordt hier neergezet. En opnieuw kijkt de evangelist ons aan. Met een glimlach lijkt hij ons te zeggen: dit kan toch niet waar zijn? Als je iets hebt gehoord van wat je nu in dat Onze Vader zelf hebt leren bidden, dan is dat toch van je afgedaan? Als je iets geproefd hebt van die Naam, van dat Koningschap en van die Wil dan treedt je een wereld binnen waarin van schuld geen sprake meer kan zijn. Dat heeft die heer aan zijn dienstknecht laten zien. Daarom bidden wij ook 'zoals ook wij vergeven hebben'. Hoezeer het ook in schril contrast staat met wat wij vaak aan den lijve ervaren: dit gebed tilt je voor een moment uit boven al die bindingen waarin je zelf bent gebonden en waarin je anderen vastzet. In dat gebed wordt geboren wat we vanuit onszelf altijd voor onmogelijk zullen houden. Maar in weerwil van al die menselijke onmogelijkheden, wordt het wel telkens door de Messias zelf in onze mond gelegd.

Ad van Nieuwpoort